

מראי מקומות - פסחים לד.

עביד לה שימור, ולא תסיח דעתך. והעיר הפני יהושע, שאם אין מוזהרים לשמור גם תרומה טמאה, מנין לנו כאן שלא שמרה, ולא עשה מה שהיה עליו לעשות. ולכך ביאר הפני יהושע, שהיסח הדעת הוא בשעה ששתלן, שבזה אומרים שודאי הסיח דעתו ולא עשה לזה שימור. ובראש יוסף (ע"ב) כתב שכך הדרך שכיון שנטמא שוב אין משמרו.

ובדבר שמואל העיר, שהלא עתה הם טמאים, וכיצד שייך לשומרם מלקבל טומאה, ואין לומר שלא שמרם מהפסד, שהרי אדרבה, רואים אנו שזורעם כדי להכשירם לאכילה. וגם אין לומר שהסיח דעתו בשעה שנטמאו, שהרי מבואר בתוס' לקמן שגם בספק טומאה הוא היסח הדעת. וכתב שאפשר לדחוק שזה עצמו שאירע ספק טומאה זהו ההיסח הדעת.

עוד כתב, שכיון שנאסרו באכילה, כל זמן שהם טמאים מסיח דעתו מאכילתו, ואין שומרן למצות אכילה, שהרי עתה אינם ראויים לאכילה, וכיון שלא שמרם בתורת אכילה, פקע מהם דין אכילה, ושוב אינם נכשרים, כיון שכבר חל בהם פסול הגוף של היסח הדעת כלפי אכילה.

ה. הואיל ואיפסלו בהיסח הדעת

כתב השפת אמת שלכאורה נראה שפסול היסח הדעת הוא פסול דרבנן, שאיך מוכח מהפסוק 'משמרת תרומותי לעיכוב'. וכן לדעת הסובר שהוא פסול טומאה, מן התורה יש להעמידו על חזקת טהרה שלו, ומדוע נחוש שנטמא. אולם בקהלות יעקב (סי' ל"א אות ב ד"ה והנראה) הוכיח מדברי הירושלמי (סוף פ"ק דפסחים) שדין תורה הוא. והקשה השפת אמת, שאם הוא רק רק דרבנן, כיצד עקרו חכמים דין תורה בקום ועשה להפסיד תרומה וקדשים משום דין דרבנן זה של היסח הדעת, לדעת הסוברים שאין צריך בזה עיבור צורה. ועוד, שהגמרא להלן (ע"ב) מקשה לדעת הסובר פסול הגוף הוא, אמאי הורצה, ומאי הקושיא, הרי כיון שהפסול הוא רק מדרבנן, אם כן מן התורה ודאי הורצה, וכתב שלכאורה משמע מזה שהוא פסול מן התורה, והניח בצ"ע.

ו. למה לי עיבור צורה

הקשו התוס', מדוע לא העמידו בפסול דם או בעלים, שצריך עיבור צורה. ותירצו, שכיון שזרקו ללול, ממילא הסיח דעת מהם. והקשה המהרש"א, שאם כן גם בכל פסול טומאה צריך להיות הדין כן, שכיון שנטמא ממילא הסיח דעתו מהם, וממילא יש בה פסול הגוף. ואם כן תחזור קושיית הגמרא להלן (ע"ב) למקומה, כיצד יש ריצוי ציץ, הלא בכל פסול יש גם פסול היסח הדעת, ובזה לא שייך ריצוי ציץ. ותירץ, שכיון שההיסח הדעת בא מן הטומאה, מועיל ריצוי הציץ שעל הטומאה עצמה, וכעין זה הביא הדבר שמואל מהמקדש דוד (סי' מ"ז אות ד) לגבי הקושיא מדוע צריך עיבור צורה בפסול דם ובעלים, הרי הסיח דעתו מהם.

והחזון איש (או"ח קכ"ד לסוגיין) הקשה, שנלמד מכאן שציץ מרצה על היסח הדעת, ומא החילוק אם הסיח דעתו מחמת טומאה או מחמת דבר אחר. ולכן כתב, שאינו מוכרח שהסיח דעתו ממנו כשנטמא, אלא שכך הוא ברוב הפעמים, ולכך אסרו שתילי תרומה, ומא שאמרו שהציץ מרצה, הוא דוקא במקום שלא הסיח דעתו.

א. והיו מחמין לו חמין בחיטין של תרומה

פירשו התוס' שהיו עושים כן לכהנים של בית רבי, משום שלישראל אין היתר אלא בהנאה שאינה של כילוי, כמו עירוב, שמערבין לישראל בתרומה, אבל הנאה של כילוי, כגון להאכיל לבהמתו או להדליק, אסור לישראל. וכתב הפני יהושע שמדברי רש"י שפירש, שרבי היה אוכל חולין בטהרה משמע, שלרבי ולמשפחתו עשה כן [ולא משמע לו שעשה כן גם לכהנים שבביתו וגם לעצמו ומשפחתו, וכמו שכתבו התוספות שנון לאחד נר למאה].

וביאר הפני יהושע על פי מה שכתב בשבת (כה), שהדין שהנאה של כילוי אסורה לישראל אינו אלא מדרבנן, והדרשה היא אסמכתא בעלמא. ולפי זה יש לפרש שחיטין אלו היו של תרומת חו"ל, שהיו לוקחין בזול, וכיון שמצינו שהקילו חכמים הרבה בתרומת חו"ל, אפשר שגם באיסור דרבנן של הנאת כילוי, לא אסרו בתרומת חו"ל דרבנן.

ובמה שכתבו התוס' שגם אם נעשה עבור ישראל אין איסור בדבר, העיר הקובץ שעורים (אות קנ"ח), שהרי לישראל הוא איסור הנאה, ואטו אם נכרי ידליק נרו בשמן של ערלה, יהיה מותר לישראל ליהנות מזה משום שנון לאחד נר למאה, הרי סוף סוף איסור הנאה הוא. ותירץ, שתרומה אינה איסור הנאה כמו ערלה, אלא גדר האיסור הוא שהכילוי אינו יכול לבוא מחמת ישראל, אבל כל שהכילוי בא מחמת הנאת הכהן, שוב אין הנאת הישראל חשובה כהנאת כילוי, ומותר.

ב. מאי אסורין אסורין לזרים

בקובץ שעורים (אות קנ"ו) הביא מהסוגיא במנחות (ע) שדין זה הוא מדאורייתא. וכתב שמה שטהרו מלטמא למדו מהפסוק 'כל זרע זרוע אשר יזרע' שלאחר שהשרישו בקרקע, טהורין מלטמא. וכתב שלכאורה מוכח שאין כוונת התורה לומר שטהור משום שאינו אוכל, שאם כן תפקע גם קדושת התרומה, אלא הגדר הוא שאף שזה אוכל, מכל מקום כיון שהוא מחובר לקרקע אינו יכול להיות טמא. ומזה הקשה על לשון רש"י שכתב דבטלי מתורת אוכל ולכך הוא טהור, וקשה, שאם אינו אוכל לא ינהג בו גם דין תרומה.

ובקהלות יעקב (סי' ל) כתב ליישב לשון רש"י, שאף שבטל מתורת אוכל, יש גדרים שונים באיסורים מדיני טומאה, שלענין איסורים, אף שבטל מתורת אוכל, כל שיכול להחזירו לתורת אוכל עדיין איסורו עליו, ולכך כיון שיכול לתולשו יש בו דין תרומה. אבל לענין טומאת אוכלין, כיון שעתה אינו אוכל, בטלה ממנו טומאתו, אפילו אם יכול להחזירו להיות אוכל.

ג. הא נמי תנינא הטבל גידוליו מותרין בדבר שזרעו כלה וכו' הקשה רעק"א, הרי באמת גידולי גידולין של תרומה מותרין, ומה ששל טבל אסורין, היינו משום שטבל הוא דבר שיש לו מותרין, ולכן לא בטל, ואם כן מהי קושיית הגמרא. ותירץ, שקושיית הגמרא היא, וכי תימא גידולי גידולין מדובר בשאין בהם שיעור ביטול נגד האיסור, והחידוש שבאופן זה גידולי גידולין אסורין, הלא כבר שנינו שטבל בכהאי גוונא גידולי גידולין אסורין.

ד. הואיל ואיפסלו להו בהיסח הדעת

פירש רש"י, כשנטמאו מתחלה, הסיח דעתו מהם שוב מלשומרן, ונפסלין בהיסח הדעת, דכתיב גבי תרומה את משמרת תרומותי,